

Koruma-Onarım Uygulamalarında Belgelemenin Amacı

Koruma-onarımın ilk aşaması olan belgelemenin amacı aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.

1. Objenin yapısal özelliklerini belirlemek
2. Objenin teknik özelliklerini belirlemek
3. Objenin koruma öncesi durumunu tespit etmek
4. Objedeki bozulma türlerini ve mekanizmasını tespit etmek
5. Koruma onarım işlemleri sırasında oluşacak hataları azaltmak
6. Objenin koruma-onarım öncesi durumu ile koruma onarım sonrası durumunun kıyaslanabilmesini sağlamak
7. Yapılan koruma-onarım işlemlerinin amaca uygunluğunu test etmek
8. Koruma-onarım uygulamaları sırasında kullanılan malzemelerde yaşlanmanın takibini sağlamak
9. Yapılan uygulamanın işlem basamaklarını kaydetmek
10. Yapılan koruma-onarım işlemlerinin geri dönüşümünü kolaylaştırmak ve/veya mümkün kılmak
11. Obje üzerinde yapılan işlemler hakkında meslek elemanlarını bilgilendirmek
12. Daha sonra yapılması muhtemel koruma-onarım işlemlerine imkan tanımak
13. Yapılan uygulama ve kullanılan malzemelerin uygunluğunun denetlenebilirliğini sağlamak.

Bir Koruma-Onarım Belgelemesinin Bileşenleri

Koruma-onarımın ilk aşaması olan belgeleme sonucunda oluşturulan form ya da belgenin içeriği aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Koruma-onarım işlemlerinin yapıldığı kurumun adı
2. Objenin envanter numarası
3. Laboratuvar envanter numarası
4. Objenin (küratör) sahibinin adı

5. Müzedeki yeri
6. Objenin fotoğraf ve/veya negatif numarası, X-Ray sonuç numarası, yayın referansları, arkeolojik kazı bilgileri, belgeleme ve analiz bilgileri
7. Çizim
8. Fotoğraf
9. Diğer görüntüler (X-Ray, cat vb.)
10. Objenin adı
11. Objenin kökeni
12. Objenin ölçüleri (maksimum genişlik, derinlik, yükseklik, ağırlık)
13. Yapıldığı malzeme
14. Detaylı tanımı (form özellikleri yanı sıra arkeolojik, sanatsal ve tarihi niteliği)
15. Koruma öncesi durumu
16. Koruma-onarım uygulamaları
17. Depolama şartları ve öneriler

Bir koruma-onarımın çalışması sırasında hazırlanan belgelemede objenin tespiti için izlenilecek yol/cevaplanacak sorular aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Ham maddesi nedir?
2. Üretiminde kullanılan alet/aletler ile yöntemler nelerdir?
3. Objenin üretiminde ortaya konulan etkinlik türü nedir?
4. Ortaya çıkan ürün nedir?

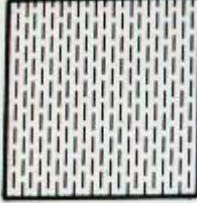

Bir tarihi eser/antik objenin üretim işlem sırası ve aralarındaki ilişkiler aşağıdaki çizelgede belirtilmiştir.

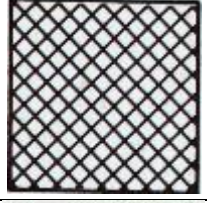

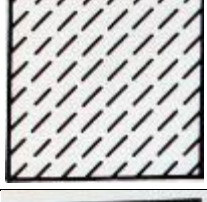

Taş eserlerde durum tespiti yapabilmek için öncelikle eserin bir çiziminin, bina ise rölevesinin alınmış olması gereklidir. Bu nedenle belgelemenin birinci aşaması eserin çizimini edinmek ya da yapmaktır. Çizimi yapabilmek için metre, kumpas gibi ölçü aletlerinin yanı sıra teknik resim malzemelerine ihtiyaç vardır.

Çizim üzerinde belgeleme lejant kullanarak hasarlı ve bozulmaya uğramış bölümlerin işaretlenmesi ile gerçekleştirilir. Durum belgelemesinde simgelerden ya da renklerden oluşan iki ayrı tür lejant kullanılabilir. Kullanılan lejant ne olursa olsun, çizimin bir kenarında açıklamasının yapılması şarttır. Aşağıda çeşitli bozulma türleri için önerilen simgeler yer almaktadır.

Bozulma türü	Önerilen simgesel lejant
Aşınma	

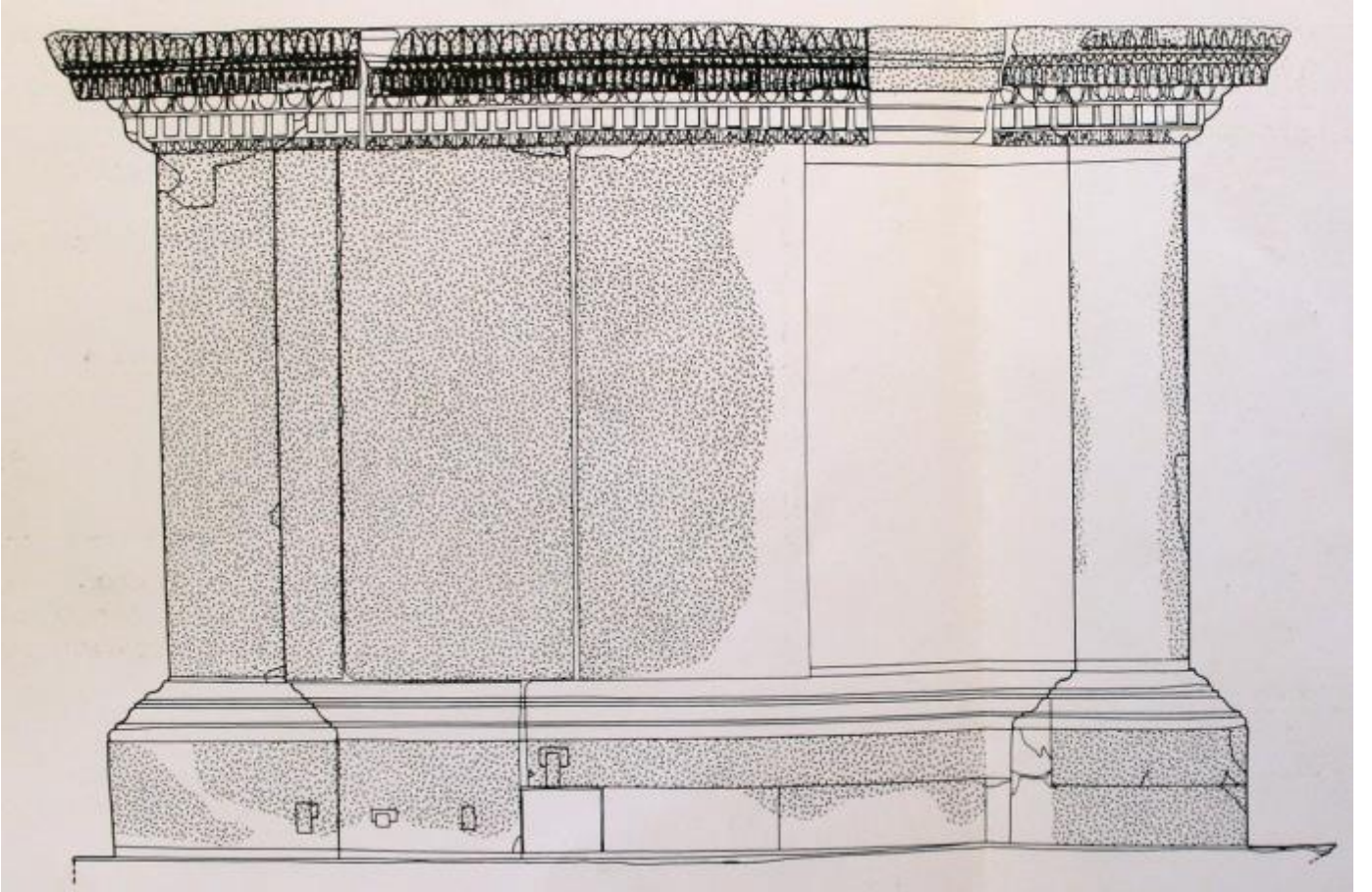
Yüzeyde tuzlanma	
Derinde tuzlanma	
Deformasyon	
Film tabakası	
Gelişmiş bitki kolonizasyonu	
Kabarma	
Kabuk atma	
Kırık	

Mikro çukur oluşumu	
Parça kaybı	
Patina	
Petek gözlülük	
Pullanma	
Renk değişimi	
Siyah kabuk oluşumu	
Tozlaşma	

Tozlaşma ve ufalanma	
Yüzeyde birikim	

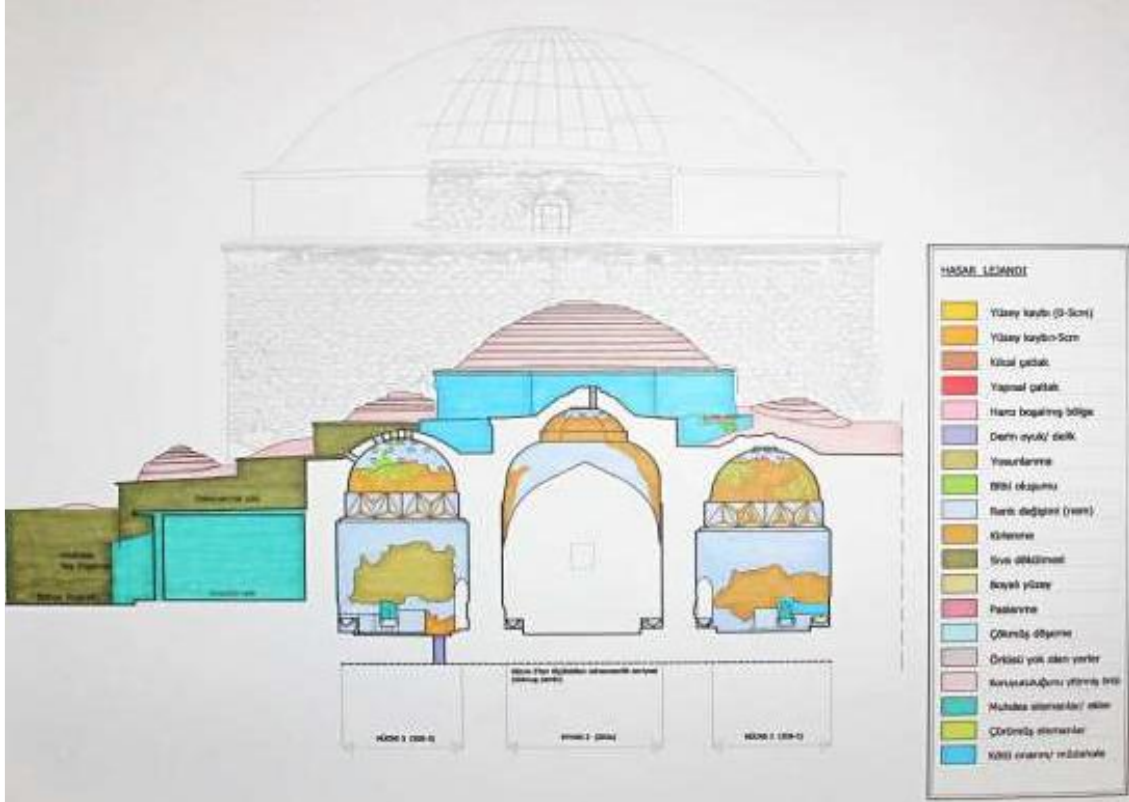
Tablo 1. Sık rastlanan bozulma türleri için simgesel lejant önerileri (Simgeler Normal 1/88'den alınmıştır).

Renklendirilmiş lejant kullanılarak yapılmış bir durum tespit belgeleme örneği aşağıda verilmiştir. Okuması son derece kolay olan bu tür lejant ancak bozulma çeşitliliğinin az olduğu durumlarda kullanışlı olmaktadır. Ancak bozulma çeşitliliği arttıkça, renklerle bozulmaları ayırmak zorlaşır. Bu durumda okunması zor olmakla birlikte simgesel lejant kullanmak daha doğru olur.

Resim 2. Simgesel lejant kullanarak yapılmış bir korunma durum belgeleme örneği. (Normal 1/88, 29)

Bozulma belgemesinin yapıldığı bir diğer yöntemde fotoğraf çekmektir. Yüksek çözünürlüklü ve ışık düzeyinin düşük olduğu ortamlarda yapay ışık kaynağı/flaş kullanmayı gerektirmeyecek kalitede bir fotoğraf makinesine ihtiyaç olacaktır. Çekilecek fotoğrafların makinenin en yüksek boyut ve kalitede çekim modu kullanılarak çekilmesi önerilir. Fotoğraflar mutlaka ölçek kullanılarak çekilmeli, eserin hangi yüzünden, yapı ise hangi cephesinden görüntü alındığı mutlaka not edilmelidir.

C. Cetin

Resim 3. Bozulmalarının renklerin kullanıldığı lejantla gösterildiği bir durum tespit çizimi örneği. (MEB 2013, şek.2.6, s. 41.)

Kaynakça:

Ashurst 2007

Ashurst, J. (ed.), Conservation of Ruins, Oxford.

Ashurst – Dimes 1998

Ashurst, J – Dimes, F. (eds.), Conservation of Building & Decorative Stone, Oxford.

Henry 2006

Henry, A. (ed.), Stone Conservation: Principles and Practice, Donhead, Wiltshire.

- Küçükkaya 2004 Küçükkaya, A. G., Taşların Bozulma Nedenleri, Koruma Yöntemleri, İstanbul.
- MEB 2013 Taş Bozulmalarını Teşhis Etme, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İnşaat Teknolojisi Teknik Eğitim Modüllü, Ankara.
- Normal 1-88 Alterazioni Macroscopiche dei Materiali Lapidei: Lessico, Normal – 1/88, 1990
- Lazzarini - Piepper Lazzarini, L. – Pieper, R. (eds.), The Deterioration and Conservation of Stone.
- Orbaşlı 2008 Orballı, A., Architectural Conservation: Principles and Practice, Blackwell Science, Oxford.
- Smith – Turkington 2006 Smith, B. J. –Turkinton, A. V. (eds.), Stone Decay: Its Causes and Controls, Donhead, Dorset.
- Verges-Belmin 2008 Verges-Belmin, V. (ed), *ICOMOS_ISCS:Illustrated glossary on Stone deterioration patterns, Monuments and Sites XV*, International Council on Monument and Sites, France.
- Zakar - Eyüpgiller 2015 Zakar, L. - Eyüpgiller, K. K., Mimari Restorasyon: Koruma Teknik ve Yöntemleri, İstanbul.